

Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse „Noortevaldkonna toetuste andmise tingimused ja kord“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrusega kehtestatakse põhimõtted ja kord, mille alusel Haridus- ja Teadusministeerium toetab mittetulundusühinguid ja sihtasutusi (edaspidi vabaühendused), kellel on vajalikud teadmised, kogemus ja koostöövõrgustikud noortepoliitika kujundamisel ja elluviimisel osalemiseks.

Määruse eesmärk on reguleerida, millistel alustel toetatakse vabaühendusi „Noortevaldkonna arengukava 2021–2035“ ning haridus- ja noorteprogrammi eesmärkide saavutamisel, sh taotlejatele ja taotlustele esitatavad tingimused ja nõuded, taotluste menetlemise ja toetuste eraldamise kord, aruandlus ning toetuse tagasinõudmise alused.

Eelnõu toob kaasa halduskoormuse kasvu noortevaldkonnas tegutsevatele mittetulundusühingutele ja sihtasutustele. Eelnõukohase määrusega suureneb halduskoormus, kuna toetuse saamiseks tuleb esitada taotlus Taotluste menetlemise infosüsteemis, vajalikud lisamaterjalid ning toetuse kasutamise aruanne. Halduskoormus on vajalik, kuna eraldatavat toetust ei jagata kogu sihtgrupile vaid nõuab taotluse esitamist ning nende hindamist. Aruanne tuleb esitada tulemuste mõõtmiseks ning raha otstarbeka kasutamise kontrollimiseks. Halduskoormus väheneb aga selle võrra, et eelnõu koondab noortevaldkonna toetused ühte määrusesse ning kolm ministri määrust tunnistatakse kehtetuks (eelnõu § 27). Kui varasemalt toimus taotluste esitamine ja aruandlus paberil või digitaalselt allkirjastatud dokumentidega, mis edastati HTMi e-posti teel, siis nüüd on loodud selleks digitaalne keskkond, kus taotleja leiab eest juba osaliselt eeltäidetud taotluse (nt Äriregistrist kontrollitud aadressid, äriregistri numbrid jne). Ka aruandluse vormid on seadistatud selliselt, et andmed kanduvad osaliselt aruande vormile üle ning toetuse saajal ei ole vajalik topelt kirjutada või eraldi teha arvestusi.

1.1. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi noorte- ja andepoliitika osakonna noorte osalusvõimaluste arendamise peaekspert Anu-Cristine Tokko (tel 735 0114; anu-cristine.tokko@hm.ee), noorte- ja andepoliitika osakonna juhataja Heili Griffith (tel 735 2215; heili.griffith@hm.ee), noorte- ja andepoliitika osakonna nõunik Martti Martinson (tel 735 0288; martti.martinson@hm.ee), noorte- ja andepoliitika osakonna töötajaskonna peaekspert Airi Park (tel 735 3022; airi.park@hm.ee), noorte- ja andepoliitika osakonna huvihariduse ja noorsootöö juht Tormi Kotkas (tel 735 0303; tormi.kotkas@hm.ee), ning strateegia- ja finantsosakonna finantsarvestuse juht Katrin Jakobson (tel 735 0139; katrin.jakobson@hm.ee). Eelnõu koostamisse on kaasatud Haridus- ja Noorteameti noorte ja rahvusvahelistumise osakonna noorteprogrammide keskuse eksperdid.

Juriidilist kvaliteeti on kontrollinud õiguspoliitika osakonna õigusnõunik Margit Kiin (tel 735 0199; margit.kiin@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel, mille kohaselt kehtestab minister tingimused ja korra ministeeriumi valitsemisala vahendite arvelt riigisisese toetusprogrammi elluviimiseks, toetusprogrammist vahendite saamiseks ning saadud vahendite kasutamiseks, ning noorsootöö seaduse § 14 lõike 2, § 15 lõike 4 ja § 15³ lõike 3 alusel, mille kohaselt

kehtestab valdkonna eest vastutav minister noorteprogrammide, noorteprojektide, noorsootöö arendamise riiklike programmide, noorsoouuringute ja noorsootööasutuste toetamise tingimused ja korra; noorteühingu aastatoetuse taotlemise, eraldamise ja eraldamisest keeldumise täpsemad tingimused ja korra ning huviala valdkondade kvaliteedi arendamise toetust saavate huviala valdkondade loetelu ning toetuse taotlemise, eraldamise ja eraldamisest keeldumise tingimused ja korra.

Varem toimus ministeeriumis mittetulundusühingutele ja sihtasutustele toetuste eraldamine „Haridus- ja Teadusministeeriumi Haridus- ja noorteprogrammi, Keeleprogrammi, Teadussüsteemi programmi ja Teadmussiirde programmi strateegiliste partnerite nimetamise ning neile tegevustoetuse andmise tingimused ja kord“ alusel, noorteühinguid toetati haridus- ja teadusministri 29.07.2016 määruse nr 52 „Noorteühingu aastatoetuse taotlemise, eraldamise ja eraldamisest keeldumise tingimused ja kord“ alusel, huviala valdkondade kvaliteedi arendamist toetati haridus- ja teadusministri 21.06.2017 määruse nr 21 „Huviala valdkondade kvaliteedi arendamise toetust saavate huviala valdkondade loetelu ning toetuse taotlemise, eraldamise ja eraldamisest keeldumise tingimused ja kord“, noorte valimisaktiivsuse ja koolidemokraatia arendamiseks eraldati toetust haridus- ja teadusministri 24.03.2025 määruse nr 12 „Noorte valimisaktiivsuse toetamise ja koolidemokraatia võimestamise taotlusvooru tingimused ja kord“ alusel. Noorsootöö kvaliteedi edendamist noorsootööühingutes toetati 2025. aastal haridus- ja teadusministri 10.02.2025 määruse nr 5 „Vabaühenduste toetamise tingimused ja kord“ alusel ning ministeerium sõlmis noorsootööühingutega partnerluse aastateks 2025–2027. Selle määrusega koondatakse noortevaldkonna toetused ühte määрусesse ning kolmeaastase partnerlusperioodi lõppemisest alates (01.11.2027) liidetakse määрусesse noorsootööühingute tegevussuund. Määruse alusel korraldatakse taotlusvoor ka noorte osaluse toetamiseks ja õiguste kaitsmiseks ning noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuse toetamiseks, milleks seni on eraldatud ühekordset toetust.

Määrus on jaotatud kuueks peatükiks.

1. peatükk. Üldsätted

Peatükis sätestatakse määruse reguleerimisala, toetuse andmiseks planeeritud vahendite määramine, toetuse andmise eesmärk, põhimõtted ja periood.

Toetust antakse haridus- ja noorteprogrammi raames, üldjuhul kuni kolmeaastaseks partnerlusperioodiks. 2026. aastal antakse toetust erandkorras kaheaastaseks partnerlusperioodiks, 2026–2027. See tähendab, et kui minister komisjoni ettepanekul otsustab taotluse rahuldada, siis kestab ministeeriumi ja taotleja vaheline partnerlussuhe kogu kehtestatud perioodi vältel. Taotlejale määratakse toetus igal partnerluse aastal eraldi, vastavalt eelarveaastaks kinnitatud eelarvevahenditele.

Taotlejaks võib olla mittetulundusühing või sihtasutus ehk vabaühendus, mille eesmärk on edendada noortevaldkonna (noorsootöö, huviharidus, huvitegevus ja noortepoliitika) kaudu avalikke ja ühiskondlikke huvisid. Taotlejaks ei saa olla füüsiline isik, erakond, äriühing ega ametiühing. Taotleja põhikiri ja/või arengudokumendid peavad sisaldama informatsiooni, et tegutsetakse noorte huvides, koos noortega ja/või noortevaldkonnas. Määruse paragrahvis 11 kirjeldatud tegevussuuna puhul saab taotlejaks olla ka vabaühendus, mille põhiliseks tegevussuunaks on demokraatiahariduse edendamine. Erand tehakse määruse paragrahvis 13 kirjeldatud tegevuste elluviimiseks toetuse taotlemisel, mille osas peab vabaühenduse põhikirjas või arengudokumentides sisalduma info tervislikust seisundist või puudest tuleneva erivajadusega inimeste huvide esindamise kohta.

Taotlusvooru korraldab ja taotlusi menetleb Haridus- ja Noorteamet (edaspidi ka *menetleja*) taotluste menetlemise infosüsteemi kaudu (edaspidi ka *taotluskeskkond*).

Toetuse saamiseks tuleb vabaühendustel osaleda avatud taotlusvoorus, mille eesmärgid on avatud määruse peatükis 3. Erandjuhtudel võib Haridus- ja Noorteameti moodustatud komisjon teha ka suunatud pakkumisi tegevussuuna taotlusvooru avamata, kuid selle eelduseks on ministeeriumi tehtud varasem analüüs, mille tulemusel on välja selgitatud, et programmi tegevuse eesmärgi saavutamiseks on üks võimalik elluviija või programmi tegevuse eesmärgi tegevuse elluviimiseks kaasatakse kõik võimalikud elluviijad. Suunatud pakkumuse tegemisest teavitatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Haridus- ja Noorteameti koduleheküljel.

Taotlusvooru kuulutab välja Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi ka *toetuse andja*) avaldades info, sh taotluste esitamise tähtaja ning määruse jaos 7 kirjeldatud projektikonkursi peateemad, oma veebileheküljel. Teave avaldatakse ka Haridus- ja Noorteameti (edaspidi ka *menetleja*) veebilehel. Teave avaldatakse vähemalt viis päeva enne taotlusvooru avanemist. Taotlejate nõustamist, taotluste vormilist kontrolli, taotluste hindamist ning aruannete menetlemist korraldab Haridus- ja Noorteamet, määrates protsessi juhtima taotlusvooru koordinaatori. Taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse teeb haridus- ja teadusminister menetleja moodustatud komisjoni protokollilisel ettepanekul.

Taotleja panustab oma tegevusega „Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 eesmärkide saavutamisse ning haridus- ja noorteprogrammi eesmärkide täitmisel. Toetuse andmise eesmärk on noorsootöö ning noortepoliitika riiklike eesmärkide saavutamine, noorteühingute võimekuse tõstmine, huviala valdkondade kvaliteedi arendamine ja koostöö suurendamine huviala valdkonna sees, noorte osaluse toetamine ja õiguste kaitsmine, noorte ettevõtlikkuse ja omaalgatuste toetamine.

2. peatükk. Tingimused taotlejale ja nõuded taotlusele

Peatükis sätestatakse tingimused, kes võib toetusi taotleda ning millele peavad taotlejad ja nende esitatud taotlused vastama.

Taotlejaks võib olla mittetulundusühing või sihtasutus ehk vabaühendus, mille eesmärk on edendada noortevaldkonna (noorsootöö, huviharidus, huvitegevus ja noortepoliitika) kaudu avalikke ja ühiskondlikke huvisid, kuid mitte füüsiline isik, erakond, äriühing ega ametiühing. Taotleja põhikiri ja/või arengudokumendid peavad sisaldama informatsiooni, et tegutsetakse noorte huvides, koos noortega ja/või noortevaldkonnas. Määruse paragrahvis 11 kirjeldatud tegevussuuna puhul saab taotlejaks olla ka vabaühendus, mille põhiliseks tegevuseks on demokraatiahariduse edendamine, st selles tegevussuunas toodud tegevuste elluviimiseks võib toetust taotleda ka vabaühendus, mille põhitegevus ei ole seotud noortevaldkonnaga. Erand tehakse ka määruse paragrahvis 13 kirjeldatud tegevuste elluviimiseks toetuse taotlemisel, mille osas peab vabaühenduse põhikirjas või arengudokumentides sisalduma info tervislikust seisundist või puudest tuleneva erivajadustega inimeste huvide esindamise kohta. Paragrahvis 13 kirjeldatud tegevuste elluviimiseks võib seega toetust taotleda vabaühendus, mille põhitegevus ei pea olema seotud noortevaldkonnaga, kuid mille põhikiri ja arengudokumendid näevad ette tervislikust seisundist või puudest tuleneva erivajadusega inimeste huvide esindamise.

Taotlejad peavad olema esitanud majandusaasta aruande, olema vabad maksuvõlast ja täitnud ministeeriumi ja menetlejaga varasemalt sõlmitud lepingute tingimusi. Taotlejaks oodatud vabaühendused on täpsustatud 3. peatükis tegevussuundade kaupa.

Taotluses tuleb esitada eesmärgid partnerlusperioodiks seostatuna tegevussuuna eesmärgiga, tegevuskava ja eelarve, mis toetavad seatud eesmärkide saavutamist, ning ülevaade taotleja senisest panusest ja võimekusest valdkonna strateegilisel arendamisel. Noorsootöö- ja noorteühingud ning huviala valdkondade esindajad peavad taotluses kirjeldama ka liikmete kaasatust organisatsiooni juhtimisse. Noorteühingu aastatoetuse taotlusele tuleb esitada lisaks noorteühingu liikmete arv, näidates ära milline on 7–26-aastaste liikmete osakaal. Lisada tuleb ka liikmete nimekiri koos sünniaastate ja kontaktandmetega maakondade kaupa. Nõue on kehtestatud toetuse andja varasemast praktikast – noorteühingud esitasid toetuse saamiseks fiktiivseid liikmeid ning tegelikkuses ei olnud noorteühingu kandepind nõnda lai, nagu näidati. Noorsootöö seaduse § 15 lg 2 p 1 kohaselt on noorteühingu aastatoetuse taotlemise õigus noorteühingul, kui sellel on vähemalt 500 liiget ja kui selle kohalikud üksused tegutsevad vähemalt 1/3 maakondade territooriumil. Samuti tuleb taotluses kirjeldada, mil viisil hinnatakse seatud eesmärkide saavutamist. Määruse paragrahvis 13 nimetatud taotleja (tervislikust seisundist või puudest tuleneva erivajadusega inimesi esindav vabaühendus) taotlusvorm on lihtsustatud – taotleja ei pea esitama taotluse tegevuskavas tegevuste omavahelisi seoseid ega mõju tegevussuuna eesmärgi saavutamisele, ülevaadet senisest panusest valdkonna strateegilisel arendamisel ega kirjeldust oma võimekusest tegevuste elluviimisel.

Paragrahvi 8 lõikes 2 nimetatud noorteühingud on koos taotlusega kohustatud esitama oma liikmete nimekirjad maakondade kaupa koos liikme sünniaasta ja kontaktandmetega (e-posti aadress või telefoninumber); alaealise liikme puhul on lubatud esitada vanema või hooldaja kontakt, mis peab olema nimekirjas vastavalt märgitud. Noorteühingute liikmete osas võidakse teostada pistelist kontrolli ning rikkumiste tuvastamisel (valeandmete esitamine, mitteliikmete esitamine liikmete nimekirjas) võidakse jätta taotlus menetlemata. Noorteühing võib oma liikmete nimekirja esitada määruse lisas 1 toodud vormil või oma loodud vormil, kui sellel on olemas kogu nõutud info liikmete kohta.

Menetlejal on õigus taotluskeskkonnas küsida täpsustavaid andmeid taotleja ja taotluse kohta, mis ei sea taotlejale täiendavaid nõudmisi.

3. peatükk. Tegevussuunad programmide elluviimiseks

Peatükis sätestatakse seitsmes jaos tegevussuunad, mille raames vabaühendusi toetatakse ning nimetatakse konkreetsed tegevused, mille toetuse saaja peab ellu viima.

Esimene jagu keskendub noorsootöö kvaliteedi edendamisele noorsootööühingutes. Antud tegevussuunal kvalifitseeruvad taotlema üleriigilise tegevusulatuslega vabaühendused, mis vastavad noorsootöö seaduse § 3 punktis 3 toodud noorsootööühingu kirjeldusele ning mille põhikirjas on sätestatud noorsootöö valdkonnas tegutsemine ning noorsootöö tegijate ühendamise. Tegevussuuna eesmärk on vastavalt „Noortevaldkonna arengukavale 2021–2035“ tagada kvaliteetse noorsootöö teenuse kättesaadavus üle Eesti, et toetada noorte mitmekülgset arengut. Tegevussuuna eesmärk on, et kvaliteetsed noorsootöö teenused oleksid üleriigiliselt kättesaadavad. Taotlema kvalifitseeruvad üleriigilise liikmeskonnaga noorsootööühinguid, mis toetavad oma tegevusega kvaliteetsete teenuste kättesaadavust kohalikul tasandil. Eesmärgi saavutamiseks tuleb taotlejatel panustada noorsootöö kutsealal tegutsevate professionaalide väärtustamisse ning koostöös teiste valdkondlike katusorganisatsioonidega parandada ametite ühiskondlikku kuvandit. Samuti tuleb taotlejal toetada noorsootöötajate professionaalse kogukonna arengut kutsesüsteemi arendamise ja kutse andmise voorude korraldamise kaudu ning edendada noorsootöö teenuste kvaliteedi edendamise protsesse. Taotleja peab taotluses näitama, kuidas ta toetuse abil planeerib ellu viia vähemalt kolme eelmainitud tegevust. Oluline osa tegevuste elluviimisel on nende tulemuslikkuse ja mõju mõõtmisel ning panusel haridus- ja noorteprogrammi eesmärkide täitmisel.

Esimene jagu rakendub alates 1. novembrist 2027, kuna noorsootööühingutega on ministeerium sõlminud partnerluse noorsootöö kvaliteedi edendamiseks noorsootööühingutes kuni 2027. aasta lõpuni haridus- ja teadusministri 10.02.2025 määruse nr 5 „Vabaühenduste toetamise tingimused ja kord“ alusel.

Teine jagu käsitleb noorteühingu aastatoetuse eraldamist. Noorteühingu aastatoetus on tegevustoetus vabaühenduse põhikirjaliste tegevuste elluviimiseks. Noorteühingu aastatoetuse eraldamise eesmärk on toetada noorteühingute tegevust ja tõsta nende võimekust, saavutamaks riiklikke noortepoliitika eesmärgi. Noorteühingu aastatoetus aitab noorsootöö seaduse alusel tegutsevatel noorteühingutel pakkuda oma liikmeskonnale üleriigiliselt noorsootöö põhimõtetele tuginevaid arendavaid tegevusi ning ühendada ja juhendada noori huvipõhises ühiskondlikus aktiivsuses. Eesmärgi saavutamiseks tuleb taotlejal, juhindudes „Noortevaldkonna arengukavas 2021–2035“ seatud eesmärkidest ning haridus- ja noorteprogrammis sätestatud eesmärkidest pakkuda oma liikmeskonnale noorsootöö põhimõtetele tuginevaid arendavaid tegevusi; edendada liikmeskonna oskusi ühiskonnaelus kaasa rääkida ja aktiivselt osaleda. Ühtlasi tuleb taotlejal planeerida tegevusi liikmeskonna ehk noorte huvidest lähtuvalt ning neid aktiivselt otsuste kujundamisse kaasata. Taotleja peab taotluses näitama, kuidas ta toetuse abil planeerib ellu viia kõiki eelnimetatud tegevusi. Oluline osa tegevuste elluviimisel on nende tulemuslikkuse ja mõju mõõtmisel ning panusel haridus- ja noorteprogrammi eesmärkide täitmisel.

Noorteühing on noorsootöö seaduse alusel mittetulundusühing, mille liikmetest vähemalt kaks kolmandikku on noored ning mille eesmärgiks on noorsootöö korraldamine ja läbiviimine. Noorteühingu aastatoetusele kvalifitseeruvad noorteühingud, millel on vähemalt 500 liiget ning mille kohalikud üksused tegutsevad vähemalt 1/3 Eesti maakondade territooriumil. Taotleja peab taotlusele lisama oma liikmete nimekirjad maakondade kaupa koos liikme nime ja kontaktandmetega. Alaealise liikme puhul esitatakse tema vanema või hooldaja kontaktandmed.

Kolmas jagu keskendub aastatoetuse eraldamisel noorteühingute, õpilasesinduste ja üliõpilaskondade katusorganisatsioonidele. Noorteühingu aastatoetus katusorganisatsioonidele on tegevustoetus. Tegevussuuna eesmärk on toetada noorteühingute liidu, õpilasesinduste liidu ja üliõpilaskondade liidu tegevust ning tõsta nende võimekust, saavutamaks riiklikke noortepoliitika eesmärgi. Katusorganisatsioonid osalevad aktiivselt poliitikakujundamise protsessis, esindades oma liikmete ja Eesti noorte huve. Noorteühingute, õpilasesinduste ja üliõpilaskondade katusorganisatsioonid ühendavad oma liikmeskonnas üle Eesti erinevaid noortegruppe, arendades nende oskusi ühiskonnaelus osalemiseks ning kogudes neilt sisendit noorte huvide esindamiseks poliitikakujundamise protsessis.

Eesmärgi saavutamiseks peab taotleja juhinduma „Noortevaldkonna arengukavas 2021–2035“ ning haridus- ja noorteprogrammis seatud eesmärkidest. Taotleja peab toetuse abil korraldama Eesti noorte ja oma liikmete huvikaitset, osaledes liikmeskonna esindajana aktiivselt poliitikakujundamise protsessis. Ühtlasi peab katusorganisatsioon panustama oma liikmeskonna oskuste ja võimekuse arendamisse liikmeskonna vajadustest lähtudes. Taotleja peab taotluses näitama, kuidas ta toetuse abil planeerib ellu viia kõiki eelnimetatud tegevusi. Oluline osa tegevuste elluviimisel on nende tulemuslikkuse ja mõju mõõtmine ning panus haridus- ja noorteprogrammi eesmärkide täitmisel.

Noorteühingute liidu all käsitletakse määruses noorsootöö seaduse paragrahvi 15 lõike 2 punktides 2–4 nimetatud vabaühendusi: noorteühingute liitu, mille liikmeteks on vähemalt 30 noorteühingut; õpilasesindusi ühendavat ühingut, kui see koondab oma liikmete kaudu vähemalt 1/3 Eesti põhikoolide, gümnaasiumide või kutseõppeasutuste õpilastest;

üliõpilaskondade liitu, kui selle liikmeteks on vähemalt 1/2 kõikidest kõrgharidustaseme õpet läbiviivate õppeasutuste üliõpilaskondadest.

Neljas jagu keskendub huviala valdkondade kvaliteedi arendamisele ning valdkonnasisese koostöö suurendamisele. Ühtlasi on määratletud huviala valdkondade loetelu. Eesmärgi saavutamiseks peab taotleja, juhindudes „Noortevaldkonna arengukavas 2021–2035“ ning haridus- ja noorteprogrammis seatud eesmärkidest, panustama huviala valdkonna kvaliteedi arendamisele ning kvaliteediga seotud kitsaskohtade lahendamisele. Samuti tuleb taotlejal panustada huvihariduse professionaalse kogukonna arengusse ning huviala meetodikate arendamisele. Oluline on, et taotleja arendaks huviala valdkonnas võrgustikutööd ja koostööd teiste valdkondlike huvikaitseorganisatsioonidega, tagaks infovahetuse valdkonna osapoolte vahel ja tutvustaks huviala valdkonna eetikat, põhimõtteid ja väärtusi. Taotleja peab taotluses näitama, kuidas ta toetuse abil planeerib ellu viia vähemalt nelja eelnimetatud tegevustest. Tähtis osa tegevuste elluviimisel on nende tulemuslikkuse ja mõju mõõtmine ning panus haridus- ja noorteprogrammi eesmärkide täitmisel.

Toetust antakse järgmistes huviala valdkondades: loodus- ja täppisteadused ning tehnoloogia, muusika, kunst, tants ja üldkultuur. Taotleja peab vastama noorsootöö seaduse paragrahvi 15³ lõikes 2 sätestatud tingimustele, sh lähtuma oma tegevustes seaduses määratletud noorsootöö põhimõtetest, esindama noorte huvihariduse ja huvitegevuse pakkujaid rohkem kui ühel huvialal (st nt muusika huvialal esindama erinevaid muusikaliike, tantsu huvialal erinevaid tantsuliike jne) ning tegema koostööd huviala valdkonna teiste ühingutega.

Igas huviala valdkonnas antakse toetust ühele vabaühendusele, v.a üldkultuur, milles antakse toetust kuni kahele vabaühendusele. Toetust antakse neljal huvialal ühele vabaühendusele, tagamaks igal huvialal üleriigilise haardega esindusorganisatsiooni olemasolu, mis aitab kaasa iga huviala kvaliteedi arengule ning tagab huviala esindatuse huvikaitstes. Üldkultuuri valdkonnas antakse toetust kuni kahele vabaühendusele eesmärgiga tagada erineva suunitlusega huvialade esindatus üldkultuuri valdkonnas, mis on oma olemuselt laiem mõiste kui ülejäänud määratletud huviala valdkonnad.

Viies jagu käsitleb noorte osaluse ja koolidemokraatia edendamist, toetades, arendades ja mitmekesistades võimalusi noorte osaluseks otsuste kujundamises, kohalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil ning koolielus, et tagada noorte arvamuse laiapindne esindatus otsuste kujundamisel erinevatel otsustustasanditel ning arendada noorte oskusi kooli- ja ühiskonnaelus kaasa rääkimiseks.

Käesoleva tegevussuuna kontekstis tähendab noorte osalus noorte võimalust rääkida kaasa otsuste kujundamises, mis neid mõjutavad, kusjuures noortele on kindlustatud võimalus avaldada mõju nende otsuste kujunemisele.

Koolidemokraatia all mõistetakse käesoleva tegevussuuna kontekstis õpilaste koolielu kujundamises osalemist kaasava koolikultuuri erinevaid meetodeid praktiseerides. Kaasava koolikultuuri meetodid on nt kooli kaasav eelarve, erinevate õpilasesinduse tegevuste tõhustamine, arutelukultuuri julgustamine koolielu otsuste kujundamiseks.

Eesmärgi saavutamiseks peab taotleja arendama tervikliku lähenemise kaudu noorte osalusvõimalusi ja oskusi ühiskonnaelus kaasa rääkimiseks kohalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil ja/või edendama koolidemokraatia ja noorte osalusoskuste arengut läbi praktiliste mitteformaalsete tegevuste. Terviklik lähenemine noorte võimaluste ja oskuste arendamiseks tähendab käesoleva tegevussuuna raames seda, et taotleja on kavandanud andme- ja kogemuspõhiselt üleriigilise programmi, mille kaudu tegevust ellu viiakse. Ühtlasi on oluline

eesmärgi saavutamiseks toetada noortega töötavaid inimesi noorte kaasamisoskuste arendamisel. Taotleja peab taotluses näitama, kuidas ta toetuse abil planeerib ellu viia vähemalt kolme eelnimetatud tegevust. Oluline osa tegevuste elluviimisel on nende tulemuslikkuse ja mõju mõõtmine.

Kui taotleja näeb paragrahvi 11 lõike 3 punktis 1 toodud tervikliku lahenduse osana ette noorte osaluse suunalise omaalgatusliku projektikursi läbiviimist, tuleb lähtuda määruse lisas nr 2 kehtestatud tingimustest. Projektikonkursi eelarve võib moodustada kuni 15% aastase tegevuskava eelarvest (so tegevuste 1–4 kogueelarvest), st noorte osaluse suunalise omaalgatusliku projektikonkursi raames jagatav toetusfond ei saa olla tervikliku lähenemise põhifookus, vaid põhjendatud osa selle peaesmärkide saavutamiseks. Ühtlasi on määruse §-s 12 kirjeldatud noorte osaluse suunalise omaalgatusliku projektikonkursi eesmärk ja tulemused. Vabaühendusel on õigus lisas 2 kehtestatud tingimuste alusel teha täpsustusi ning anda välja juhiseid projektikonkursi tulemuslikuks elluviimiseks.

Kuues jagu keskendub tervislikust seisundist või puudest tulenevate erivajadustega noorte huvidest lähtuvate tegevuste toetamisele ning nende vabaühenduste võimekuse tõstmisele, esindamaks oma noorte liikmete huve kodanikuühiskonnas osalemisel. Eesmärgi saavutamiseks peab taotleja, juhindudes „Noortevaldkonna arengukavas 2021–2035“ ning haridus- ja noorteprogrammis seatud eesmärkidest korraldama oma noorte liikmete huvikaitset. Samuti peab taotleja eesmärgi saavutamiseks arendama oma noortest koosneva liikmeskonna oskusi, võimekust ja võimalusi osaleda ühiskonnaelus. Taotleja peab taotluses näitama, kuidas ta toetuse abil planeerib ellu viia vähemalt ühte eelnimetatud tegevust. Oluline osa tegevuste elluviimisel on nende tulemuslikkuse ja mõju mõõtmine.

Vabaühenduse noorte liikmete huvikaitsetegevuste korraldamise hulka võivad kuuluda nt huvikaitsega tegeleva töötaja tööjõukulud või kulud, mis on vajalikud otsuste kujundamisele ligipääsetavuse parendamiseks, olenevalt puudest või tervislikust erivajadusest tulenevast takistusest. Liikmeskonna ühiskonnaelus osalemiseks vajalike oskuste, võimekuse ja võimaluste loomise alla võivad kuuluda nt koolituskulud või kulud, mis seonduvad osalust takistavate probleemide eemaldamisega. Tegevused peavad olema suunatud vabaühenduse sihtrühma 7–26-aastastele liikmetele.

Taotleda saab nii erivajadustega noori ühendav vabaühendus kui erivajadustega inimesi ühendav vabaühendus, mille eesmärgiks käesoleva toetuse kasutamisel on oma sihtrühma noorte huvide eest seismine ja noorte oskuste arendamine.

Seitsmes jagu käsitleb noorte omaalgatusvõimekuse arendamist üleriigilise lähenemise kaudu, mis sisaldab lisaks noorte omaalgatuslike projektide konkursi korraldamisele ka noortele mentorsüsteemi pakkumist ning nende juhendajate pädevuste tõstmist eesmärgiga laiendada noorte omaalgatuste toetamise levikut kohalikul tasandil. Eesmärgi elluviimiseks tuleb taotlejal toetada noorte juhendajate oskusi ja teadlikkust noorte omaalgatuse korraldamisel kohalikul tasandil. Lisaks peab eesmärgi saavutamiseks töötama välja ja viima üleriigiliselt ellu noortele vanuses 7–26 suunatud omaalgatuslike projektide konkursi, mille tingimused on kehtestatud käesoleva määruse lisas 2. Projektikonkursi eelarve peab moodustama vähemalt 70% kogu tegevussuuna elluviimise eelarvest. Konkursi raames on ühtlasi tarvis pöörata eritähelepanu piirkondadele, kus noorte omaalgatusega ei tegeleta. Need prioriteetsed piirkonnad määratakse toetuse eraldamise käskkirjas vastavalt taotleja poolt taotluses välja toodud ettepanekutele. Taotleja peab taotluses näitama, kuidas ta toetuse abil planeerib ellu viia kõiki eelnimetatud tegevusi. Oluline osa tegevuste elluviimisel on nende tulemuslikkuse ja mõju mõõtmine.

Noorte omaalgatuse puhul on tegemist algatusega, kus noor oma initsiatiivil ning talle loodud tugisüsteemi toel viib kogukonnas või laiemalt ühiskonnas ellu positiivseid muutuseid, omandades seeläbi mitmekülgse ja väärtusliku õpikogemuse. Üldjuhul loetakse omaalgatuseks sellist tegevust, mis avaldab positiivset mõju ka pikemas perspektiivis.

Määruses tuuakse välja noorte omaalgatuslike projektide konkursi tegevuste eesmärk ja tulemused. Omaalgatuslike projektide konkursi peateemad määrab toetuse andja taotlusvooru avamisel. Projekti tegevuste fookuses on ühiskondlike, kogukondlike ja sotsiaalsete kitsaskohtade lahendamisevõimalused, mis toetavad noorte erinevate pädevuste, sh eelkõige ettevõtlikkuse arendamist mitteformaalses õpikeskkonnas. Samuti edendavad aktiivset eluhoiakut, mille tulemusel suureneb noorte valmisolek osaleda vabatahtlikus tegevuses ja kogukonna arengus. Vabaühendusel on õigus lisas 2 kehtestatud tingimuste alusel teha täpsustusi ning anda välja juhiseid projektikonkursi tulemuslikuks elluviimiseks.

Toetust noorte omaalgatusvõimekuse arendamiseks saab taotleda noorsootöö seaduse §-s 3 toodud kirjeldusele vastav noorsootöö- või noorteühing.

4. peatükk. Toetuse taotlemine, taotluse menetlemine ja toetuse eraldamine

Peatükis sätestatakse taotlusvooru avamise, toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse eraldamise protsessid.

Taotlejad esitavad taotlused taotluste menetlemise infosüsteemi [taotluskeskkonna](#) kaudu. Taotluskeskkonna tehniliste vigade korral pikendatakse taotlemise või menetlemise tähtaega vastavalt vajadusele. Taotlejad võivad esitada ka ühise taotluse, kusjuures vastutavaks jääb taotleja, kes esitas taotluse. Ühise taotluse esitamisel peavad kõik taotlejad vastama tegevussuunal sätestatud tingimustele. Taotlejate §-s 5 sätestatud tingimustele vastavust kontrollib menetleja. Taotluse võib üks taotleja esitada ka mitmes tegevussuunas.

Taotluste menetlemiseks ja hindamiseks moodustab Haridus- ja Noorteamet komisjoni, kinnitades selle koosseisu ja töökorra. Haridus- ja Noorteameti määratud koordinaator koordineerib komisjoni tööd, kontrollib taotleja ja taotluse vastavust määruses sätestatud tingimustele. Koordinaatoril on komisjoni esindajana õigus taotlejalt nõuda täiendavaid selgitusi, taotluse täiendamist või muutmist, kui tema hinnangul ei ole taotlus piisavalt selge või selles esinevad puudused. Taotleja peab tegema nõutud parandused koordinaatori antud tähtaja jooksul. Kui taotleja tähtaja jooksul täiendavaid selgitusi ei anna, taotlust ei täiendata ega muuda, jäetakse taotlus läbi vaatamata, teavitades selles taotlejat taotluskeskkonna kaudu. Juhul, kui taotleja ei vasta paragrahvi 5 tingimustele, siis jäetakse taotlus läbi vaatamata.

Paragrahvis 8 nimetatud taotleja (noorteühing) liikmeskonna osas teostab koordinaator vajadusel pistelist kontrolli. Pisteline kontroll tähendab, et taotleja esitatud liikmete nimekirjades oleva info alusel võetakse juhuslikkuse alusel ühendust kuni 20 noorteühingu liikmega. Juhul, kui pistelise kontrolli käigus selgub, et enam kui 50% nimekirjas olnud liikmetest ei pea ennast noorteühingusse kuuluvaks või ei vasta koordinaatori päringule kolme tööpäeva jooksul, siis võidakse jätta taotlus läbi vaatamata. Koordinaator teavitab taotlejat nimekirjades esinevatest ebatäpsustest ning soovib edaspidi hoida vabaühenduse liikmete nimekirjad ajakohasena.

Nõuetele vastavaid taotlusi hindab sisuliselt määruse lisas 3 kehtestatud hindamiskriteeriumite alusel Haridus- ja Noorteameti moodustatud komisjon, mille liikmed avalikustatakse menetleja veebilehel. Komisjoni kuulub vähemalt üks ministeeriumi noortepoliitika eest vastutava struktuuriüksuse esindaja, kelle nimetab struktuuriüksuse juhataja, teavitades sellest menetlejat.

Komisjon jaguneb tegevussuundade hindamiseks alakomisjonideks. Iga tegevussuunda hindab vähemalt kaks komisjoni liiget. Igasse alakomisjoni kuulub vähemalt üks ministeeriumi esindaja. Sama esindaja ja komisjoni liige võib osaleda mitme alakomisjoni töös. Komisjoni (sh alakomisjonide) tööd tervikuna koordineerib koordinaator, kusjuures koordinaator võib osaleda sisulise hindamise protsessis ka komisjoni liikmena. Alakomisjonid formuleerivad oma otsused konsensuslikult koos põhjendustega.

Vajadusel võib komisjon küsida esitatud andmeid tõendavat materjali, küsida täiendavaid selgitusi või taotluse muutmist. Näiteks, kui taotleja on jätnud mõne paragrahvis 6 loetletud taotluse osa esitamata või mõni oluline eelarvega seonduv nüanss jääb arusaamatuks. Kui taotleja ei täida komisjoni nõudeid määratud tähtaja jooksul, siis jäetakse taotlus läbi vaatamata.

Paragrahvis 18 kirjeldatakse taotluste hindamise kriteeriume, toetuse määramise ning taotluse rahuldamata jätmise protsesse. Taotlejaid ja nende taotlusi hinnatakse partnerlusperioodiks seatud eesmärkide, tegevuskava seotuse ja mõju, eelarve põhjendatuse ning taotleja senise panuse ja võimekuse alusel. Kriteeriumid ja hindamisskaalad on avatud määruse lisas 3. Kõik taotlused reastatakse hindamispunktide alusel paremusjärjestusse. Minister teeb komisjoni ettepaneku alusel otsuse toetuse eraldamise või mitte eraldamise kohta 15 tööpäeva jooksul arvates ettepaneku esitamisest. Toetus eraldatakse käskkirjaga. Toetust võib määrata täielikult või osaliselt, lähtudes komisjoni hinnangust, taotluste paremusjärjestusest ja eelarvelistest võimalustest. Komisjon võib teha ettepaneku rahastada täielikult, osaliselt või jätta rahastamata ka taotleja poolt tegevuskavas välja toodud eraldi tegevusi. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui tegevussuuna eelarve on ammendunud, taotlus on puudustega või kui hindepunktid ei ole piisavad. Toetus makstakse välja 15 tööpäeva jooksul pärast toetuse eraldamise otsuse tegemist.

5. peatükk. Toetuse kasutamine, aruandlus ja toetuse tagasinõudmine

Peatükis sätestatakse toetuse kasutamise, aruandluse ja toetuse tagasinõudmise põhimõtted.

Toetuse kasutamine peab olema põhjendatud, tõendatav ja kooskõlas tegevussuuna eesmärkidega, hõlmates tekkepõhiseid kulusid, mis on seotud toetuse saaja põhikirjalise tegevusega ning vastavad tegevuskavas määratletud eesmärkidele ja tegevustele. Haridus- ja Noorteamet ja toetuse saaja lepivad kokku 2026. ja 2027. eelarveaasta täpse tegevuskava ja eelarve, mis esitatakse taotluskeskkonnas hiljemalt 15. jaanuariks.

Toetuse saaja (v.a jagudes 2 ja 3 toodud tegevussuundades – noorteühingu aastatoetus ja noorteühingu aastatoetus katusorganisatsioonidele) peab määruse alusel saadud toetuse mahu kulude kohta eraldi raamatupidamisarvestust nii, et toetusest tasutud kulud on toetuse saaja raamatupidamises muudest kuludest eristatavad ning tõestatavad algupäraste kulu- ja maksedokumentidega.

Vastavalt riigieelarve seaduse peagi jõustuvale muudatusele klassifitseeruvad vabaühenduste toetused üldjuhul sihtfinantseerimiseks e projektitoetuseks. Tegevustoetuse andmiseks peab olema seaduslik alus, mis on käesoleva määruse mõistes noorsootöö seaduses ette nähtud noorteühingute aastatoetusena (tegevussuunad „Noorteühingu aastatoetus“ ja „Noorteühingu aastatoetus katusorganisatsioonidele“). Sihtfinantseerimiseks saab anda toetust konkreetsete tegevuste elluviimiseks, kusjuures väljundid peavad olema seatud täpselt ning taotleja peab oma raamatupidamises toetuse kasutamise üle pidama eraldi arvestust, sh näitama toetuse kasutamist kululiikide lõikes ka taotluses ja aruandes. Tegevustoetust antakse organisatsiooni ülalpidamiskuludeks (sh töötasud, kontoriruumid, põhikirjalised tegevused jms)

Tegevustoetuse andmisega ei kaasne detailse aruandluse (st kululiikide lõikes) esitamise kohustust.

Toetuse kasutamise aruanded esitatakse iga eelarveaasta kohta vahearuandena ja partnerlusperioodi lõpus lõpparuandena, mida kontrollib komisjon 30 tööpäeva jooksul. Komisjonil on õigus küsida täiendavat teavet ja tutvuda dokumentidega, et veenduda toetuse eesmärgipärasest kasutusest. Komisjon kinnitab aruande, kui aruande puudused on kõrvaldatud ja rikkumisi ei ole tuvastatud.

Ministeeriumil on õigus nõuda toetuse tagasimaksmist, kui toetuse saaja ei täida eesmärgi, eksib tingimuste vastu või ei esita aruannet tähtajaks. Partnerlusperioodi ennetähtaegseks lõpetamiseks või toetuse vähendamiseks teeb komisjon ministrile ettepaneku, mis kinnitatakse ministri käskkirjaga. Toetuse tagasinõudmise otsuse võib teha kolme aasta jooksul viimase kohustuse täitmisest arvates, ja toetuse saaja peab tagastama toetuse 60 kalendripäeva jooksul otsuse kehtima hakkamisest.

Kui määruse alusel antav toetus on vähese tähtsusega abi, kohaldatakse Euroopa Komisjoni määrust (EL) nr 2023/2831 või komisjoni määrust (EL) nr 2023/2832 ning konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud. Vähese tähtsusega abi kogusumma ei tohi kolme eelneva aasta jooksul ületada määrustes sätestatud summasid. Vähese tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks isikud, kes on omavahel seotud. Abi andmisel võetakse arvesse määrustes sätestatud kumuleerimisreegleid. Abi ja riigiabi ei anta ettevõtjale, kellele on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks.

6. peatükk. Rakendussätted

Peatükis sätestatakse, et määruse §-i 7 rakendatakse alates 1. novembrist 2027.a. Paragrahv 7 sätestab noorsootööühingute toetuse taotlemise tingimused ja eesmärgid. Määruse jõustumise hetkel on noorsootööühingutele eraldatud toetus haridus- ja teadusministri 10. veebruari 2025 a. määrusega nr 5 „Vabaühenduste toetamise tingimused ja kord“ ning partnerlusperiood lõpeb alles 2027. aastal. Topeltrahastamise vältimiseks rakendatakse määruse § 7 siis, kui eelmine periood lõpeb ning ministri määruse nr 10 § 4 lg 2 ning § 15 tunnistatakse kehtetuks.

Kuna määruse eelnõus koondatakse kokku noortevaldkonna toetused, tunnistatakse kehtetuks haridus- ja teadusministri 29. juuli 2016. a määrus nr 52 „Noorteühingu aastatoetuse taotlemise, eraldamise ja eraldamisest keeldumise tingimused ja kord“; haridus- ja teadusministri 21. juuni 2017. a määrus nr 21 „Huviala valdkondade kvaliteedi arendamise toetust saavate huviala valdkondade loetelu ning toetuse taotlemise, eraldamise ja eraldamisest keeldumise tingimused ja kord“ ja haridus- ja teadusministri 24. märtsi 2025. a määrus nr 12 „Noorte valimisaktiivsuse toetamise ja koolidemokraatia võimestamise taotlusvooru tingimused ja kord“.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga seotud Euroopa Liidu õigusakte ei ole.

4. Määruse mõjud

Määruse rakendamine aitab kaasa „Noortevaldkonna arengukavas 2021–2035“ ning haridus- ja noorteprogrammis määratletud eesmärkide täitmisele noortevaldkonnas, noorsootöö ning noortepoliitika riiklike eesmärkide saavutamisele, noorteühingute võimekuse tõstmisele,

huviala valdkondade kvaliteedi arendamisele ja koostöö suurendamisele huviala valdkonna sees.

Toetuste eraldamine aitab vabaühendustel arendada noorte osalust erinevatel tasanditel ja keskkondades ning kasvatada noorte teadlikkust oma õigustest ja kohustustest demokraatliku ühiskonna olulise osana. Samuti aitab toetuse eraldamine noorteühingutele hoida võimeka ja toimivana noorte aktiivse osaluse ühiskonnaelus. Lisaks toetab määruse vastuvõtmine noorte ettevõtlikkuspädevuse arengut noorte omaalgatuse süsteemse toetamise kaudu.

Määruse eelnõu vähendab kokkuvõttes vabaühenduste halduskoormust. Varasema kolme määruse asemel on toetuse taotlemise tingimused ühtlustatud ning reguleeritud ühe määrusega. Taotlused esitatakse elektroonilises taotluskeskkonnas, mis suhtleb vajadusel ka teiste andmekogude ja registritega, võimaldades andmeid taaskasutada.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Taotlusvoor planeeritakse avada 2025. a IV kvartalis ja toetused eraldada 2026. a I kvartalis. Määrusega kavandatud tegevussuundade ja nende eesmärkide elluviimiseks on kavandatud 1,65 mln eurot.

Määruse rakendamisega rahalisi tulusid ette näha ei ole.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks vabaühendustele, kes on olnud 2022–2024 perioodil Haridus- ja Teadusministeeriumi strateegilisteks partneriteks ja/või said noorteühingu aastatoetust, huviala valdkondade kvaliteedi arendamise toetust või toetust noorte valimisaktiivsuse toetamiseks ja koolidemokraatia võimestamiseks 2025. aastal. Ühtlasi esitatakse eelnõu arvamuse andmiseks Eesti Kurtide Noorte Organisatsioonile ja Eesti Puuetega Inimeste Kojale.

Vabaühendustelt oodati vastuseid ennekõike järgmistele küsimustele:

- Kas toetuse andmise eesmärk ning tegevussuundade eesmärgid on arusaadavad ja realistlikud? Kas taotlejale seatud ootused on arusaadavad?
- Kas määruse paragrahvis 6 sätestatud nõuded taotlusele on arusaadavad?
- Kas määruse paragrahvis 18 ja lisas 3 sätestatud hindamiskriteeriumid on arusaadavad ja mõistlikud?